

Cauza C-600/23**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

2 octombrie 2023

Instanța de trimitere:

Cour de cassation (Belgia)

Data deciziei de trimitere:

8 septembrie 2023

Recurentă:

Royal Football Club Seraing

Intimate:

Fédération internationale de football association (FIFA)

Union européenne des Sociétés de Football Association (UEFA)

Union Royale Belge des Sociétés de Football Association (URBSFA) ASBL

Cu participarea:

Doyen Sports Investment Limited (parte chemată în judecată în vederea pronunțării unei hotărâri comune)

I. Obiectul procedurii principale

- 1 Cauza principală are ca obiect o cale de atac introdusă de Royal Football Club Seraing împotriva Fédération internationale de football association (Federația Internațională de Fotbal, FIFA), a Union européenne des Sociétés de Football Association (Uniunea Asociațiilor Europene de Fotbal, UEFA) și a Union Royale Belge des Sociétés de Football-Association (URBSFA) în esență în vederea constatării nelegalității, în raport cu dreptul Uniunii, a normelor stabilite de FIFA care prevăd interzicerea deținerii drepturilor economice ale jucătorilor de către terți (practici denumite „*third party ownership*” sau „*third party investment*”). Prin

această cale de atac se urmărește de asemenea obținerea unor daune interese destinate să compenseze prejudiciul pe care l-ar fi suferit Royal Football Club Seraing ca urmare a aplicării acestei interdicții. În mod corelativ, Comisia de Disciplină a FIFA a aplicat Royal Football Club Seraing sancțiuni care au fost confirmate prin hotărârea tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) din Elveția, hotărâre care a fost validată de Tribunal fédéral suisse (Tribunalul Federal Elvețian).

II. Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

- 2 Cour de cassation (Curtea de Casație) din Belgia apreciază că, pentru a fi în măsură să se pronunțe cu privire la cauza principală, trebuie să sesizeze Curtea de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 TFUE, cu întrebări referitoare la interpretarea articolului 19 alineatul (1) TUE și a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, pentru a se stabili dacă aceste dispoziții se opun ca unei hotărâri arbitrale să i se confere autoritate de lucru judecat, precum și forță probantă față de terți, atunci când controlul conformității cu dreptul Uniunii a fost efectuat de o instanță dintr-un stat care nu este membru al Uniunii.

III. Întrebările preliminare

- 1) Articolul 19 alineatul (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană coroborat cu articolul 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene se opune aplicării unor dispoziții de drept național precum articolul 24 și articolul 171[3] alineatul 9 din Code judiciaire (Codul judiciar) belgian, prin care se urmărește sancționarea principiului autorității de lucru judecat, în cazul unei hotărâri arbitrale al cărei control de conformitate cu dreptul Uniunii Europene a fost efectuat de o instanță dintr-un stat care nu este membru al Uniunii, căreia nu i se permite să sesizeze Curtea de Justiție a Uniunii Europene cu o întrebare preliminară?
- 2) Articolul 19 alineatul (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană coroborat cu articolul 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene se opune aplicării unei norme de drept național care conferă forță probantă față de terți, sub rezerva probei contrare care este în sarcina acestora, unei hotărâri arbitrale al cărei control de conformitate cu dreptul Uniunii Europene a fost efectuat de o instanță dintr-un stat care nu este membru al Uniunii, căreia nu i se permite să sesizeze Curtea de Justiție a Uniunii Europene cu o întrebare preliminară?

IV. Principalele dispoziții naționale invocate

3 Dispozițiile naționale invocate sunt în special următoarele.

A. Loi portant le Code de droit international privé (Legea privind Codul de drept internațional privat) din 16 iulie 2004

– Articolul 22 alineatul 1

„O hotărâre judecătorească străină executorie în statul în care a fost pronunțată este declarată executorie în Belgia, în tot sau în parte, în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 23.”

– Articolul 26:

„Forța probantă a hotărârilor judecătorești străine

1. O hotărâre judecătorească străină este autentică în Belgia în ceea ce privește constatările instanței dacă îndeplinește condițiile necesare pentru autenticitatea sa potrivit dreptului statului în care a fost pronunțată. Constatările instanței străine sunt înlăturate în măsura în care ar produce un efect vădit incompatibil cu ordinea publică.

2. Proba contrară a faptelor constatate de instanța străină poate fi făcută pe orice cale legală.”

B. Code judiciaire (Codul judiciar)

– Articolul 24:

„Orice hotărâre definitivă are autoritate de lucru judecat de la pronunțarea sa.”

– Articolul 28:

„Orice hotărâre dobândește autoritate de lucru judecat de îndată ce nu mai poate fi atacată cu contestație sau cu apel, în afara excepțiilor prevăzute de lege și fără a aduce atingere efectelor căilor extraordinare de atac.”

– Articolul 1713 alineatul 9:

„Hotărârea arbitrală are, în relațiile dintre părți, aceleași efecte ca o hotărâre a unei instanțe judecătorești.”

V. Prezentarea situației de fapt și a procedurii principale

4 Prima intimată, Federația Internațională de Fotbal (FIFA), este o asociație fără scop lucrativ de drept elvețian cu sediul în Zürich, Elveția. Ea reunește asociațiile

naționale responsabile de organizarea și de controlul fotbalului în țările lor respective.

- 5 Potrivit statutului său, ea dispune de o competență normativă care îi permite să stabilească norme care se impun atât membrilor săi, cât și, direct sau prin intermediul asociațiilor menționate, cluburilor de fotbal din fiecare țară și jucătorilor înregistrați în aceste cluburi.
- 6 Aceste norme trebuie să aibă ca obiectiv să promoveze integritatea, etica și spiritul sportiv și să prevină ca metode și practici precum corupția, dopajul sau manipularea meciurilor să pună în pericol integritatea lor și pe cea a competițiilor, a jucătorilor oficiali și a cluburilor sau să dea naștere la abuzuri.
- 7 A doua intimată, Uniunea Asociațiilor Europene de Fotbal (UEFA), este o asociație fără scop lucrativ de drept elvețian cu sediul în Nyon, Elveția, și care reunește asociațiile naționale de pe continentul european.
- 8 Potrivit statutului său, ea are ca obiectiv, printre altele, să promoveze fotbalul în Europa într-un spirit de „fair-play”, să supravegheze și să controleze dezvoltarea fotbalului în Europa sub toate formele sale, să pregătească și să organizeze competiții internaționale prin stabilirea criteriilor care trebuie respectate pentru a participa la acestea, „să împiedice ca unele metode sau practici să pună în pericol legalitatea meciurilor sau a competițiilor sau să dea naștere unor abuzuri în fotbal” și „urmărește să își atingă obiectivele prin luarea tuturor măsurilor pe care le consideră adecvate, precum corpul de norme, acorduri, convenții, decizii sau programe” (articolul 2 din statutul său).
- 9 A treia intimată, Union Royale Belge des Sociétés de Football-Association (URBSFA), cu sediul în Bruxelles, Belgia, este o asociație *de facto* belgiană recunoscută ca organism de utilitate publică. Ea administrează primele două divizii de fotbal profesionist și fotbalul amator din Belgia, împreună cu alte asociații. Membrii săi efectivi sunt în special cluburile de fotbal. Aceasta este asociația națională belgiană membră a primelor două intime. Ea este obligată să respecte și să asigure respectarea de către cluburile belgiene a statutelor, a regulamentelor și a deciziilor FIFA și UEFA, sub rezerva principiilor generale de drept, a dispozițiilor de ordine publică și a legislațiilor naționale, regionale și comunitare în materie. În plus, statutul său îi conferă o competență normativă, executivă, sportivă, disciplinară și jurisdicțională față de cluburile belgiene.
- 10 Partea chemată în judecată în vederea pronunțării unei hotărâri comune, Doyen Sports Investment Limited, este o societate privată de drept maltez, cu sediul în Sliema, Malta. Aceasta își concentrează activitatea de natură comercială pe asistența financiară acordată cluburilor de fotbal din Europa. Potrivit statutului său, ea are ca obiect printre altele: (a) cumpărarea de jucători de fotbal, (b) de antrenori și de manageri; (c) reprezentarea jucătorilor de fotbal, a antrenorilor și a managerilor; (d) transferul de jucători, de antrenori și de manageri între diferite cluburi; (e) reprezentarea cluburilor; (f) să obțină profit de pe urma cluburilor de

fotbal sau să joace un rol activ în administrarea lor curentă, cu condiția respectării regulamentului FIFA și a oricărui alt regulament național sau internațional relevant și (g) să acorde împrumuturi cluburilor de fotbal.

- 11 Recurenta, Royal Football Club Seraing, cu sediul în Seraing, Belgia, este o asociație fără scop lucrativ de drept belgian care conduce clubul de fotbal din Seraing, afiliat la URBSFA. În cursul sezonului 2013-2014, clubul a fost preluat de o nouă conducere, cu „*ambitiția de a readuce clubul [...] în cadrul elitei belgiene sau chiar internaționale*”. Acesta „*evoluează deocamdată tot în divizia I amatori, și anume anticamera fotbalului profesionist la care urmărește în mod legitim să revină cât mai repede, ceea ce presupune să se poată consolida din punct de vedere sportiv și financiar*”.
- 12 FIFA a adoptat un „regulament privind statutul și transferul jucătorilor” (denumit în continuare „Regulamentul STJ”), care stabilește norme universale și obligatorii privind statutul jucătorilor și calificarea acestora pentru a participa la fotbalul organizat. Anumite dispoziții ale acestui regulament sunt direct obligatorii la nivel național și trebuie incluse fără modificări în regulamentul asociațiilor naționale. Altele trebuie integrate de fiecare asociație în propriul regulament.
- 13 La 26 septembrie 2014, un comunicat de presă al FIFA a anunțat că, „*pentru a proteja integritatea fotbalului și a jucătorilor, Comitetul Executiv a adoptat o decizie de principiu potrivit căreia deținerea drepturilor economice ale jucătorilor de către terți va fi interzisă și va fi prevăzută o perioadă tranzitorie*”.
- 14 Prin circulara din 22 decembrie 2014 adresată membrilor săi, FIFA a informat asociațiile naționale și, prin urmare, URBSFA, cu privire la faptul că Comitetul Executiv al acesteia a aprobat, în ședința din 18 și din 19 decembrie 2014, „*noi dispoziții care trebuie incluse în Regulamentul [STJ] privind deținerea drepturilor economice ale jucătorilor de către terți și influența terților asupra cluburilor*”, cu precizarea că acestea vor intra în vigoare la 1 ianuarie 2015 și că ele trebuie incluse în lista dispozițiilor obligatorii la nivel național.
- 15 Noul articol 18bis din Regulamentul STJ („influența unui terț asupra cluburilor”) prevede, de la 1 ianuarie 2015:
 - „1. *Niciun club nu poate semna un contract care să permită clubului advers (cluburilor adverse) și viceversa sau unor terți să dobândească, în cadrul activității sau al transferurilor, capacitatea de a influența independența sau politica clubului sau performanțele echipei acestuia.*
 2. *Comisia de Disciplină a FIFA poate impune sancțiuni cluburilor care nu respectă obligațiile prevăzute la acest articol.*”

- 16 Articolul 18ter („Deținerea drepturilor economice ale jucătorilor de către terți”) din același regulament prevede, de la 1 ianuarie 2015:

„1. Niciun club sau jucător nu poate semna un acord cu un terț care să îi permită acestuia să poată pretinde, în parte sau în totalitate, o indemnizație plătită în legătură cu viitorul transfer al unui jucător de la un club la un alt club sau să primească orice drept în legătură cu un transfer sau cu o indemnizație de transfer viitor.

2. Interdicția prevăzută la alineatul 1 intră în vigoare la 1 mai 2015.

3. Acordurile care intră sub incidența alineatului 1 anterioare datei de 1 mai 2015 pot rămâne valabile până la expirarea contractuală a acestora. Durata lor nu poate fi însă prelungită.

4. Durata oricărui acord care intră sub incidența alineatului 1 semnat între 1 ianuarie 2015 și 30 aprilie 2015 nu poate depăși un an de la data efectivă.

5. Până la sfârșitul lunii aprilie 2015, toate acordurile existente care intră sub incidența alineatului 1 trebuie să fie introduse în [Transfer Matching System (denumit în continuare «TMS»)]. Toate cluburile care au semnat astfel de acorduri trebuie să le introducă – în întregime, inclusiv orice modificare sau anexă – în TMS, specificând informațiile referitoare la terțul în cauză, numele complet al jucătorului, precum și durata acordului.

6. Comisia de Disciplină a FIFA poate impune sancțiuni disciplinare cluburilor sau jucătorilor care nu respectă obligațiile cuprinse în prezenta anexă”.

- 17 Astfel, în temeiul articolului 18ter: (i) încheierea unor noi acorduri contrare acestei dispoziții este complet interzisă începând de la 1 mai 2015; (ii) mai pot fi încheiate și mai pot intra în vigoare contracte între 1 ianuarie și 30 aprilie 2015, dar ele rămân valabile doar pentru un an de la data semnării lor; (iii) contractele încheiate și intrate în vigoare înainte de 1 ianuarie 2015 rămân în vigoare până la data expirării contractuale a acestora, dar nu pot fi prelungite dincolo de data respectivă.

- 18 Terțul, în sensul acestor dispoziții, este orice „parte, alta decât jucătorul transferat, cele două cluburi care transferă jucătorul de la unul la celălalt sau orice club la care jucătorul a fost înregistrat” (Regulamentul STJ, definiții, punctul 14).

- 19 La 30 ianuarie 2015, recurenta a încheiat cu Doyen Sports un acord al cărui termen contractual era stabilit la 1 iulie 2018. Acest acord organiza încheierea unor viitoare convenții specifice de finanțare pentru orice jucător al recurentei care ar fi ales de comun acord de cele două părți și reglementa transferul drepturilor economice ale celor trei jucători desemnați nominal; potrivit acestui

acord, Doyen Sports devenea proprietara a 30 % „din valoarea financiară care rezultă din drepturile federative” ale acestor jucători, recurenta neputând ceda către un terț cota sa din drepturile economice ale acestora din urmă „în mod independent și autonom”.

- 20 La 3 aprilie 2015, Doyen Sports a chemat în judecată printre altele cele trei intimatate în fața tribunal de commerce francophone de Bruxelles (Tribunalul Comercial Francofon din Bruxelles); la 8 iulie 2015, recurenta a intervenit voluntar în procedură.
- 21 Aceasta din urmă a solicitat instanței printre altele să constate nelegalitatea, în raport cu dreptul Uniunii și în special cu dreptul la libera circulație a capitalurilor, cu dreptul la libera prestare a serviciilor, cu dreptul la libera circulație a lucrătorilor și cu dreptul concurenței, a unei interdicții totale a practicilor excluse de articolele 18bis și 18ter din Regulamentul STJ (denumite *third party ownership* sau *third party investment*), să declare nulitatea oricărui regulament care conține o asemenea interdicție totală, să oblige UEFA să modifice „Regulamentul de licențiere a cluburilor și de fair-play financiar” astfel încât să devină compatibil cu practica *third party ownership* sau *third party investment* și să îi plătească, în temeiul articolului 1382 din fostul Code civil (Codul civil) belgian, potrivit căruia orice faptă a omului care cauzează altuia un prejudiciu îl obligă pe cel din a cărui culpă a fost cauzat să îl repare, suma provizorie de 500 000 de euro cu titlu de reparare a prejudiciilor suferite ca urmare a aplicării articolelor 18bis și 18ter din regulamentul menționat.
- 22 La 7 iulie 2015, recurenta și Doyen Sports au încheiat un acord, similar acordului din 30 ianuarie 2015, privind cesiunea a 25 % din drepturile economice ale unui nou jucător, desemnat nominal.
- 23 La 4 septembrie 2015, Comisia de Disciplină a FIFA a declarat recurenta vinovată de încălcarea articolelor 18bis și 18ter citate anterior întrucât a încheiat acordurile menționate; aceasta i-a interzis să înregistreze jucători în patru perioade de înregistrare și a obligat-o la plata unei amenzi de 150 000 de franci elvețieni.
- 24 La 7 ianuarie 2016, Comisia de Recurs a FIFA a respins apelul recurenteii împotriva acestei decizii.
- 25 La 9 martie 2016, recurenta a formulat apel împotriva acestei decizii din 7 ianuarie 2016 în fața tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) din Elveția, pe care a sesizat-o în conformitate cu o clauză de arbitraj înscrisă în statutul FIFA.
- 26 Prin hotărârea din 17 noiembrie 2016, tribunal de commerce francophone de Bruxelles (Tribunalul Comercial Francofon din Bruxelles) s-a declarat incompetent să soluționeze cererile recurenteii.
- 27 La 19 decembrie 2016, recurenta a formulat apel împotriva acestei hotărâri.

- 28 Printr-o hotărâre din 9 martie 2017, instanța de arbitraj a considerat că dreptul aplicabil era constituit
- din regulamentele FIFA și din dreptul elvețian, inclusiv Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare „CEDO”);
 - din dreptul Uniunii, în special dispozițiile tratatelor în materie de libertate de circulație și de concurență, cu titlu de dispoziții imperative ale dreptului străin în sensul articolului 19 din loi fédérale suisse sur le droit international privé (Legea federală elvețiană privind dreptul internațional privat) din 18 decembrie 1987.
- 29 Aceasta a constatat legalitatea articolelor 18bis și 18ter din Regulamentul STJ, a redus la trei perioade interdicția de a înregistra jucători și a menținut amenda.
- 30 La 15 mai 2017, recurenta a introdus o cerere de anulare a hotărârii din 9 martie 2017 la Tribunal fédéral suisse (Tribunalul Federal Elvețian). Acesta din urmă a respins cererea respectivă prin hotărârea din 20 februarie 2018.
- 31 În fața cour d’appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles), recurenta a solicitat angajarea răspunderii celor trei intimat în temeiul articolului 1382 și următoarele din Codul civil. Ea a susținut că cele trei intimat încălcau dreptul Uniunii prin faptul că o împiedicau să încheie convenții „*third party investment*” sau „*third party ownership*”, că această încălcare a dreptului Uniunii o priva de un mijloc de finanțare sau de dezvoltare și că sancțiunile disciplinare au avut consecințe prejudiciabile.
- 32 Imposibilitatea de a consolida nucleul echipei sale prin recrutarea unor noi jucători a împiedicat evoluția sportivă a echipei. De asemenea, clubul a fost împiedicat în trei perioade consecutive să înregistreze noi tineri sau să prelungească înregistrarea tinerilor deja înregistrați la club, ceea ce a avut ca efect radierea și pierderea competiției prin neprezentare pentru aproximativ zece echipe, totul conducând la un beneficiu nerealizat din cotizațiile de afiliere plătite de noii veniți, precum și din taxele de participare percepute cu ocazia meciurilor disputate la club.
- 33 Recurenta a solicitat cour d’appel (Curtea de Apel) să constate nelegalitatea articolelor 18bis și 18ter din Regulamentul STJ întrucât ar încălca dreptul Uniunii și CEDO, ceea ce determina, în opinia sa, răspunderea FIFA.
- 34 Aceasta a invocat 13 motive:
- 1) încălcarea dreptului la libera circulație a capitalurilor;
 - 2) încălcarea dreptului la libera prestare a serviciilor ;
 - 3) încălcarea dreptului la libera circulație a lucrătorilor;

- 4) încălcarea articolului 102 TFUE;
 - 5) încălcarea articolului 101 TFUE;
 - 6) încălcarea dreptului de proprietate, astfel cum este garantat de CEDO;
 - 7) nelegalitatea normei UEFA privind „fair-play-ul financiar” în raport cu dreptul Uniunii (articolele 63, 101 și 102 TFUE);
 - 8) nelegalitatea sancțiunilor în raport cu „libertățile fundamentale ale Uniunii Europene”;
 - 9) nelegalitatea sancțiunilor în raport cu principiul proporționalității;
 - 10) nelegalitatea sancțiunilor în raport cu principiul caracterului personal al pedepselor;
 - 11) tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) nu îndeplinește cerințele de independență și de imparțialitate prevăzute la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și la articolul 6 din CEDO;
 - 12) impunerea acestui arbitraj forțat a sporit eficacitatea încălcărilor libertăților fundamentale ale Uniunii Europene și, în sens mai larg, a privat aceste părți de drepturile Uniunii care le sunt garantate;
 - 13) lipsa procedurii de exequatur a hotărârii din 9 martie 2017 a tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv).
- 35 După cum a arătat cour d'appel (Curtea de Apel), recurenta susține astfel că articolele 18bis și 18ter din Regulamentul STJ încalcă mai multe dispoziții ale Tratatului FUE și ale CEDO. Primul, al doilea, al treilea și al patrulea motiv se referă la încălcarea libertăților fundamentale. Al patrulea și al cincilea motiv privesc dreptul concurenței. Al șaselea motiv se referă la dreptul de proprietate, așa cum este garantat de CEDO. Al optulea motiv privește legalitatea sancțiunilor disciplinare. Motivele al nouălea-al treisprezecelea se referă la legalitatea (i) a sancțiunilor disciplinare care i-au fost aplicate de FIFA și (ii) a hotărârii în raport cu dreptul Uniunii.
- 36 În ceea ce privește libertățile garantate de Uniune, recurenta a arătat printre altele că interdicția în litigiu era de natură să împiedice libera circulație a capitalurilor, întrucât, precum în speță, ea împiedică un *third party owner* maltez să investească într-un club belgian. Această interdicție restrânge libera circulație a serviciilor, întrucât efectul de deflație pe care îl generează asupra costurilor privind „jucătorii” (salarii, transferuri etc.) determină o scădere a volumului serviciilor. Ea susține că interzicerea *third party ownership* va limita oportunitățile de care dispun anumiți cetățeni europeni (jucătorii de fotbal profesionist al căror transfer internațional ar fi devenit posibil printr-un aport „*third party ownership*”) de a

părăsi statul lor membru de origine pentru a se angaja la un club stabilit într-un alt stat membru. Ea consideră că aceste restricții privind libera circulație a capitalurilor, a serviciilor și a lucrătorilor nu pot fi în niciun caz justificate de un motiv imperativ de interes general.

- 37 În ceea ce privește dreptul concurenței, ea arată, referitor la articolul 102 TFUE, că, din moment ce FIFA și-a arogat competența exclusivă de a reglementa piața transferurilor (și ulterior de a extinde activitatea sa normativă la terți prezenți pe piața menționată), este incontestabil că aceasta deține o poziție dominantă pe piața respectivă. Abuzul constă în excluderea în mod absolut a tuturor operatorilor actuali și potențiali care nu sunt cluburi de pe piața relevantă, pentru a rezerva această piață membrilor săi finali, cluburile.
- 38 În ceea ce privește articolul 101 TFUE, ea apreciază că articolele 18*bis* și 18*ter*, care pot fi considerate ca fiind rezultatul unui acord între membrii FIFA, cu participarea UEFA, generează restrângeri ale concurenței. Restricțiile privind libertatea de investiții limitează libertatea de finanțare a cluburilor și afectează esența procesului concurențial: cluburile sunt limitate în definirea politicii lor de recrutare. Consumatorii produsului „fotbal” sunt cei care vor fi afectați întrucât vor primi un produs de calitate inferioară.
- 39 FIFA, care trebuie să dovedească faptul că interzicerea totală a practicii *third party ownership* sau *third party investment* este justificată și proporțională cu realizarea obiectivelor sale legitime, nu furnizează această probă.
- 40 În ceea ce privește legalitatea sancțiunilor, ea susține că orice sancțiune întemeiată pe o normă care încalcă libertățile Uniunii încalcă ea însăși aceste libertăți.
- 41 FIFA a contestat toate motivele invocate de recurentă și a arătat printre altele că efectul pozitiv al autorității de lucru judecat a hotărârii din 9 martie 2017 a tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) se opunea repunerii în discuție a legalității interdicției *third party ownership* în cadrul acestei proceduri.
- 42 Cour d’appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles) a statuat, cu privire la motivele primul-al șaselea și al optulea, că din articolul 1713 alineatul 9 din Codul judiciar, precum și din articolele 24 și 28 din același cod rezultă că o hotărâre arbitrală are autoritate de lucru judecat de la data la care este pronunțată fără ca o procedură de exequatur să trebuiască să fie inițiată în prealabil, sub rezerva anulării de către instanța statală. În speță, hotărârea este definitivă și a dobândit autoritate de lucru judecat în urma respingerii de către Tribunal fédéral suisse (Tribunalul Federal Elvețian), la 20 februarie 2018, a acțiunii în anulare. Or, hotărârea soluționează problema în litigiu a compatibilității articolelor 18*bis* și 18*ter* din regulament cu dreptul Uniunii, ridicată în termeni identici în fața cour d’appel (Curtea de Apel) în cadrul acțiunii în răspundere civilă.
- 43 În ceea ce privește motivele al nouălea-al treisprezecelea, cour d’appel (Curtea de Apel) a statuat că recurenta contestă fără succes validitatea sancțiunilor disciplinare pronunțate de tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) și

a hotărârii. Competența tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) nu a fost contestată de niciuna dintre părți. În consecință, motivul privind nelegalitatea sancțiunilor disciplinare dedus din caracterul forțat al arbitrajului nu este fondat. În continuare, potrivit jurisprudenței constante a Curții de Justiție, o instanță de arbitraj nu este o instanță în sensul articolului 267 TFUE și, prin urmare, nu îi poate adresa întrebări preliminare.

- 44 Ea a apreciat că imposibilitatea unei instanțe de arbitraj, belgiene sau străine, de a sesiza Curtea de Justiție, care își are originea în articolul 267 TFUE, astfel cum este interpretat de Curtea de Justiție, nu are în sine ca efect invalidarea hotărârilor acestei instanțe în raport cu articolul 6 paragraful 1 din CEDO.
- 45 Ea a amintit că, într-o hotărâre din 20 februarie 2018 motivată în mod detaliat, Tribunal fédéral suisse (Tribunalul Federal Elvețian) a confirmat jurisprudența sa anterioară și a statuat că tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) este o veritabilă instanță de arbitraj independentă și imparțială și că nu avea niciun motiv să revină asupra unei jurisprudențe ferm consacrate.
- 46 În temeiul articolului 22 alineatul 1 din Codul de drept internațional privat belgian, orice hotărâre străină este recunoscută de plin drept în Belgia fără nicio procedură. Această recunoaștere are ca efect admiterea autorității de lucru judecat a hotărârii străine în Belgia. Efectul pozitiv al autorității de lucru judecat a hotărârii din 20 februarie 2018 a Tribunal fédéral suisse (Tribunalul Federal Elvețian) se opune posibilității recurenței de a repune în discuție în fața cour d'appel (Curtea de Apel) calitatea de instanță independentă și imparțială a tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) și validitatea hotărârii, în special în raport cu principiul proporționalității.
- 47 În sfârșit, exequaturul privește numai executarea silită a hotărârii, și anume executarea sa prin constrângere. O hotărâre arbitrală nu este invalidată prin simplul fapt că nu a făcut obiectul unui exequatur. În consecință, motivul privind nelegalitatea sancțiunilor dedus din lipsa procedurii de exequatur a hotărârii nu este fondat (al treisprezecelea motiv).
- 48 Sancțiunile disciplinare pe care le impune tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) în temeiul articolelor 18*bis* și 18*ter* din Regulamentul STJ sunt aplicate recurenței, iar nu terților, care rămân liberi să practice fotbalul. Prin urmare, aceste sancțiuni nu sunt nelegale în raport cu principiul caracterului personal al pedepselor (al zecelea motiv).
- 49 Astfel, cour d'appel (Curtea de Apel) a concluzionat că motivele deduse din încălcarea dreptului Uniunii și a drepturilor garantate de CEDO erau inadmisibile sau nefondate. Prin urmare, pretinsa culpă imputată FIFA nu este dovedită. În consecință, cererea de daune interese formulată de recurentă nu este fondată.
- 50 Prin hotărârea pronunțată la 12 decembrie 2019, cour d'appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles) a respins, așadar, apelul declarat de recurentă împotriva

hotărârii din 17 noiembrie 2016 și a declarat nefondate cererile formulate de acesta.

51 Recurenta a formulat recurs împotriva acestei hotărâri.

VI. Argumentele părților din litigiul principal

52 Recurenta formulează trei motive în fața Cour de cassation (Curtea de Casație).

A. *Primul motiv*

53 Prin intermediul primului motiv, întemeiat pe caracterul forțat al arbitrajului, aceasta invocă încălcarea următoarelor dispoziții:

- articolul 19 alineatul (1) TUE;
- articolele 18, 45, 56, 63, 101, 102, 267 și 344 TFUE;
- articolele 15, 16 și 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene;
- articolul 1, articolul 2 punctul 1, articolele 4 și 5 din Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene;
- principiul efectivității dreptului Uniunii;
- principiul supremației dreptului Uniunii asupra dispozițiilor naționale, care decurge în special din articolul 4 TUE și din articolul 288 TFUE;
- articolele 23-28 și articolul 1713 alineatul 9 din Codul judiciar;
- articolele 22-27 din Legea din 16 iulie 2004 privind Codul de drept internațional privat;
- articolele 1383 și 1384 din Codul civil;
- articolul 149 din Constituție.

54 Prin intermediul primului aspect, recurenta amintește că a susținut în fața cour d'appel (Curtea de Apel) că arbitrajul forțat în fața tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) care îi este impus în mod unilateral consolidează încălcările libertăților fundamentale ale Uniunii și în sens mai larg o privează de drepturile europene care îi sunt garantate.

- 55 În cazul AT.40208, International Skating Union's Eligibility Rules, Comisia Europeană a decis, în ceea ce privește clauzele de arbitraj în favoarea tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) impuse de statutul fédération internationale de patinage (Uniunea Internațională de Patinaj), că „(57) *normele privind arbitrajul în apel sunt prevăzute la articolul 25 din Constituția [acestei uniuni] și stipulează că «hotărârile tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) sunt definitive și obligatorii, competența instanței civile fiind exclusă».* (58) [...] *Normele privind arbitrajul în apel consolidează restrângerile concurenței [...]. Comisia consideră că normele privind arbitrajul în apel consolidează restrângerile concurenței care sunt cauzate de normele de eligibilitate [...]. Coroborate cu normele de eligibilitate, normele privind arbitrajul în apel consolidează restrângerea libertății lor comerciale și excluderea potențialilor concurenți ai [Uniunii Internaționale de Patinaj]*”.
- 56 Recurenta a susținut de asemenea că, în Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158), Curtea de Justiție a reafirmat subordonarea instituției de arbitraj unui veritabil control jurisdicțional, în momentul în care sunt în joc dispoziții fundamentale ale dreptului Uniunii, și a dedus de aici în esență că un stat membru își încalcă obligația de a garanta deplina eficacitate a dreptului Uniunii și autonomia aceluiași drept atunci când consimte să se supună anumitor tipuri de arbitraj. Chiar și atunci când este vorba despre un „arbitraj comercial”, care rezultă din autonomia de voință a părților, este indispensabil să existe un control jurisdicțional cu posibilitatea de a adresa întrebări preliminare care să permită garantarea respectării ordinii publice a Uniunii Europene. La fel de mult (dacă nu mai mult) ca un arbitraj impus de două state membre în cadrul unui tratat bilateral, impunerea prin statutul FIFA a recurgerii la arbitrajul tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) împiedică deplina eficacitate a dreptului Uniunii și aduce atingere autonomiei acestui drept, printre altele prin faptul că împiedică adresarea unor întrebări preliminare Curții de Justiție a Uniunii Europene.
- 57 Ea arată că hotărârea atacată nu răspunde prin nicio considerație la acest motiv dedus din faptul că arbitrajul forțat la tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) coroborat cu caracterul extrem de marginal al controlului de legalitate exercitat de Tribunal fédéral suisse (Tribunalul Federal Elvețian) se opune unei veritabile aplicări a dreptului Uniunii. Prin urmare, ea nu este motivată în mod legal (articolul 149 din Constituție).
- 58 Prin intermediul celui de al doilea aspect al acestui prim motiv, recurenta critică hotărârea atacată întrucât prin aceasta nu s-a examinat dacă hotărârea tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) din 9 martie 2017, căreia i se recunoaște autoritatea de lucru judecat, respectă dispozițiile fundamentale ale dreptului Uniunii, în condițiile în care această hotărâre nu a făcut obiectul unui control de conformitate cu acest drept.
- 59 În temeiul principiului înscris la articolul 344 TFUE, statele membre – printre care Belgia – nu pot permite ca un diferend cu privire la aplicarea sau la interpretarea tratatelor să fie supus unui alt mod de soluționare decât cele care sunt prevăzute de

- acestea (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 31). Pe de altă parte, dreptul Uniunii „se caracterizează [...] prin împrejurarea că este izvorât dintr-o sursă independentă, constituită de tratate, prin supremația sa în raport cu dreptul statelor membre, precum și prin efectul direct al unei întregi serii de dispoziții aplicabile statelor membre și resortisanților acestora [...]. Pentru a garanta conservarea caracteristicilor specifice și a autonomiei ordinii juridice a Uniunii, tratatele au instituit un sistem jurisdicțional destinat să asigure coerența și unitatea în interpretarea dreptului Uniunii” (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctele 33 și 35).
- 60 Conform articolului 19 alineatul (1) TUE, revine instanțelor naționale și Curții de Justiție obligația de a garanta deplina aplicare a dreptului Uniunii în toate statele membre. În special, cheia de boltă a sistemului jurisdicțional astfel conceput o constituie procedura trimiterii preliminare prevăzută la articolul 267 TFUE (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctele 36 și 37).
- 61 Deși modalitățile de punere în aplicare a principiului autorității de lucru judecat aparțin ordinii juridice interne a statelor membre în temeiul principiului autonomiei procedurale a acestora din urmă, „[a]ceste modalități nu trebuie să fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor acțiuni similare din dreptul intern (principiul echivalenței) și nici să facă [...] imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică comunitară (principiul efectivității)” (Hotărârea din 3 septembrie 2009, Fallimento Olimpiclub, C-2/08, EU:C:2009:506, punctul 24).
- 62 Deși, în cazul în care, prin efectul voinței părților în cauză, diferendul lor este soluționat printr-o hotărâre pronunțată de o instanță de arbitraj, care nu poate fi considerată o „instanță dintr-un stat membru” în sensul articolului 267 TFUE și care, prin urmare, nu este abilitată să sesizeze Curtea de Justiție cu titlu preliminar, controlul exercitat de instanțele dintr-un stat membru poate avea un caracter limitat, acest lucru este valabil numai „cu condiția ca dispozițiile fundamentale ale dreptului Uniunii să poată să fie examinate în cadrul acestui control și, dacă este cazul, să facă obiectul unei trimerii preliminare” (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctele 54 și 55). Acest control al dispozițiilor fundamentale ale dreptului Uniunii și în special al celor care sunt de ordine publică europeană este cu atât mai esențial atunci când arbitrajul este „forțat” prin statutul unei asociații precum FIFA.
- 63 Articolele 23-28 din Codul judiciar și articolele 22-29 din Codul de drept internațional privat nu pot împiedica repunerea în discuție în fața instanțelor dintr-un stat membru a aspectelor soluționate, în cadrul unei alte proceduri, de către o instanță de arbitraj cu privire la o interpretare a normelor de ordine publică ale dreptului Uniunii referitoare printre altele la libera circulație a lucrătorilor (articolul 45 TFUE și articolul 15 din cartă), la libera prestare a serviciilor (articolul 56 TFUE și articolul 16 din cartă), la libera circulație a capitalurilor

(articolul 63 TFUE), la dreptul concurenței (articolele 101 și 102 TFUE). O aplicare a principiului autorității de lucru judecat care interzice instanței belgiene să verifice dacă hotărârea arbitrală a tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv), astfel cum a fost controlată de Tribunal fédéral suisse (Tribunalul Federal Elvețian), nu încalcă dispozițiile fundamentale ale dreptului Uniunii și, în acest scop, să adreseze, dacă este cazul, întrebări preliminare Curții de Justiție ar determina, în domeniile citate anterior, obstacole în calea aplicării efective a normelor de drept al Uniunii care nu pot fi justificate de principiul securității juridice și trebuie, prin urmare, să fie considerată contrară principiului efectivității dreptului Uniunii (Hotărârea din 3 septembrie 2009, Fallimento Olimpclub, C-2/08, EU:C:2009:506, punctele 30 și 31).

- 64 În plus, din articolul 1, din articolul 2 punctul 1 și din articolele 4 și 5 din Directiva 2014/104/UE rezultă că dreptul european garantează că poate fi exercitat în mod efectiv dreptul oricărei persoane care a suferit un prejudiciu cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență (și anume articolele 101 și 102 TFUE) de a solicita și de a obține o despăgubire integrală pentru prejudiciul respectiv și că, în conformitate cu principiul efectivității, normele de fond și de procedură naționale trebuie să fie aplicate astfel încât să nu facă practic imposibilă sau exagerat de dificilă exercitarea acestui drept.
- 65 De asemenea, în temeiul articolului 47 din cartă, orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate are dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege.
- 66 Rezultă că hotărârea atacată încalcă toate dispozițiile vizate la acest motiv, cu excepția articolului 149 din Constituție (obligația de motivare), întrucât prin aceasta se statuează că motivele deduse din încălcarea de către FIFA a dreptului Uniunii și a drepturilor garantate de CEDO sunt inadmisibile sau nefondate, fără a se examina dacă hotărârea respectă dispozițiile fundamentale ale dreptului Uniunii cu privire la care recurenta susține că sunt încălcate și cu privire la care ea poate solicita repararea prejudiciului care rezultă din această încălcare.

B. Al doilea motiv

- 67 Prin intermediul celui de al doilea motiv, întemeiat pe faptul că prin hotărârea atacată s-a respins în mod eronat cererea recurente de daune interese îndreptată împotriva UEFA, recurenta invocă încălcarea următoarelor dispoziții:
- articolul 149 din Constituție;
 - articolele 101 și 102 TFUE;
 - articolul 1 alineatul (1), articolele 2, 3, 4, 5 și articolul 11 alineatul (1) din Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind anumite norme care guvernează acțiunile în

despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene;

– articolele 1382, 1383 și 1384 din Codul civil.

- 68 Prin intermediul primului aspect, recurenta a arătat că UEFA a militat în mod activ în favoarea interzicerii acordurilor *third party ownership* sau *third party investment*. Prin urmare, prin aplicarea teoriei echivalenței condițiilor, trebuie să se considere că UEFA a contribuit ea însăși, cel puțin indirect, la diversele prejudicii suferite de recurentă și, în consecință, ea trebuie să răspundă față de aceasta pentru repararea lor. Astfel, având în vedere articolul 11 alineatul (1) din Directiva 2014/104, întrucât face parte din „întreprinderile care au încălcat legislația în materie de concurență printr-un comportament comun”, UEFA trebuie considerată ca fiind răspunzătoare în solidar pentru prejudiciul cauzat de aceste încălcări și, ca urmare a acestui fapt, ca având obligația de despăgubire integrală a acestui prejudiciu.
- 69 Prin intermediul celui de al doilea aspect, recurenta a arătat că prin hotărârea atacată s-a constatat că FIFA „*este o asociație fără scop lucrativ de drept privat elvețian care reunește asociațiile naționale responsabile de organizarea și de controlul fotbalului în țările și teritoriile lor respective*” și că UEFA „*este o asociație fără scop lucrativ care reunește asociațiile naționale de pe continentul european*”. În concluzie, recurenta a arătat că UEFA este o confederație de asociații, ea însăși membră a FIFA. UEFA a contestat această afirmație.
- 70 Articolele 101 și 102 TFUE produc efecte directe în relațiile dintre particulari și conferă justițiabililor drepturi pe care instanțele naționale trebuie să le protejeze (Hotărârea Curții din 14 martie 2019, *Skanska Industrial Solutions și alții*, C-724/17, EU:C:2019:204, punctul 24 și Hotărârea Curții din 5 iunie 2014, *Kone și alții*, C-557/12, EU:C:2014:1317, punctul 20). Deplina eficacitate a dispozițiilor menționate și în special efectul util al interdicțiilor prevăzute de acestea ar fi puse în discuție dacă nu ar exista posibilitatea oricărei persoane prejudiciate de a cere repararea prejudiciului care i-a fost cauzat de un comportament susceptibil să restrângă sau să denatureze concurența (Hotărârea Curții din 14 martie 2019, *Skanska Industrial Solutions și alții*, C-724/17, EU:C:2019:204, punctul 2[5]). Acest drept la despăgubiri integrale este confirmat de articolele 1, 2, 3 și 4 din Directiva 2014/104/UE.
- 71 În ceea ce privește aplicarea articolului 101 TFUE, recurenta a arătat că orice decizie a unei asociații de asocieri de întreprinderi angajează membrii săi, obligați de altfel să o respecte și să asigure respectarea acesteia, astfel încât ei sunt, la fel ca asociația de asocieri de întreprinderi în cadrul căreia este adoptată decizia, coautori ai deciziei respective (Hotărârea Tribunalului din 26 ianuarie 2005, *Piau/Comisia*, T-193/02, EU:T:2005:22, punctul 75). Nu este necesar în acest scop ca membrii asociației să fi participat efectiv la încălcare, ci numai ca asociația să aibă, în temeiul normelor sale interne, posibilitatea de a se obliga în numele

membrilor săi (Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Finnboard/Comisia, C-298/98 P, EU:C:2000:634).

- 72 În ceea ce privește aplicarea articolului 102 TFUE, recurenta a arătat că se poate considera de asemenea că normele stabilite de FIFA care interzic acordurile „*third party ownership*” sau „*third party investment*” constituie un abuz de poziție dominantă colectivă, în sensul articolului 102, la care participă atât FIFA, cât și UEFA în măsura implicării sale statutare în cadrul FIFA, din moment ce federațiile naționale sau federațiile care reunesc cluburile se prezintă ca o entitate colectivă față de actorii economici și față de consumatori.
- 73 În temeiul articolului 102 TFUE și al articolului 11 alineatul (1) din Directiva 2014/104, o participare la un abuz de poziție dominantă colectivă, și anume un „comportament comun”, poate rezulta din „contribuția pasivă” și chiar din „aprobarea tacită a comportamentului”, fără a fi necesar ca întreprinderea să dispună de o putere de decizie, de intervenție sau de sancționare proprie în ceea ce privește punerea în aplicare a abuzului de poziție dominantă.
- 74 Rezultă, potrivit recurenței, că excluderea oricărei răspunderi a UEFA pentru prejudiciile rezultate din aplicarea interdicției „*third party ownership*”, sau „*third party investment*” nu este justificată din punct de vedere legal.

C. Al treilea motiv

- 75 Prin intermediul celui de al treilea motiv, recurenta critică hotărârea atacată întrucât prin aceasta s-a respins acțiunea sa împotriva URBSFA, reținându-se în mod eronat că forța probantă a lucrului judecat la 9 martie 2017 de tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) îi impunea sarcina de a dovedi incompatibilitatea articolelor 18*bis* și 18*ter* din Regulamentul STJ cu dreptul Uniunii, dovada pe care nu ar fi făcut-o.
- 76 Recurenta invocă încălcarea următoarelor dispoziții:
- articolul 149 din Constituție;
 - articolul 19 alineatul (1) TUE;
 - articolele 18, 45, 56, 63, 101, 102, 267 și 344 TFUE;
 - articolele 15, 16 și 47 din cartă;
 - articolul 1, articolul 2 punctul 1, articolele 4 și 5 din Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene;
 - principiul efectivității dreptului Uniunii Europene ;

- principiul supremației dreptului Uniunii Europene asupra dispozițiilor naționale, care decurge în special din articolul 4 TUE și din articolul 288 TFUE;
 - articolele 23-28, articolul 870 și articolul 1713 alineatul 9 din Codul judiciar;
 - articolele 1165, 1315, articolul 1350 3°, articolele 1352, 1382 și 1383 din Codul civil.
- 77 Recurenta arată că, atunci când este dovedită o restricție privind libera circulație a capitalurilor, garantată de articolul 63 TFUE, care poate rezulta dintr-o înțelegere, dintr-un acord sau dintr-o decizie interzise de articolul 101 TFUE, revine autorului acestei restricții sarcina de a dovedi că aceasta este justificată de obiective legitime și este proporțională cu realizarea acestor obiective.
- 78 Deși o hotărâre arbitrală cu autoritate de lucru judecat între părți are forță probantă față de terți care nu erau părți în cauză și poate fi invocată de aceștia, forța probantă care decurge din aceste dispoziții nu poate împiedica totuși efectivitatea dispozițiilor dreptului Uniunii.
- 79 Potrivit recurente, rezultă că aceste dispoziții nu pot determina obligația părții prejudiciate printr-o restricție privind libera circulație a capitalurilor care decurge dintr-o decizie a FIFA de a dovedi că această restricție nu este justificată de obiective legitime și nici nu este proporțională cu acestea, având în vedere forța probantă pe care ar avea-o o hotărâre a tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) a cărei anulare a fost respinsă de Tribunal fédéral suisse (Tribunalul Federal Elvețian), și anume o instanță care – spre deosebire de instanțele belgiene – nu este obligată să formuleze trimiterea preliminară prevăzută la articolul 267 TFUE.
- 80 O asemenea aplicare a acestor dispoziții, care ar conferi forță probantă hotărârii tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) în ceea ce privește compatibilitatea articolelor 18*bis* și 18*ter* din Regulamentul STJ cu libertatea de circulație a capitalurilor, cu libertatea de prestare a serviciilor și cu libertatea de circulație a lucrătorilor și cu articolele 101 și 102 TFUE, ar avea drept consecință faptul că, în fața instanțelor belgiene, care pot – și trebuie – să sesizeze Curtea de Justiție cu privire la aspectele referitoare la interpretarea dreptului Uniunii, sarcina probei lipsei unui obiectiv legitim al măsurii sau a proporționalității acesteia cu obiectivul urmărit ar reveni persoanei prejudiciate prin aceste restricții. Aceasta ar constitui un obstacol considerabil în calea aplicării efective a normelor Uniunii în materie și, prin urmare, trebuie considerată contrară principiului efectivității dreptului Uniunii.
- 81 Prin refuzul de a se adresa întrebării preliminare Curții de Justiție, hotărârea atacată încalcă toate dispozițiile vizate la acest motiv.
- 82 Intimatele invocă cauze de inadmisibilitate față de toate aceste motive.

VII. **Aprecierea Cour de cassation (Curtea de Casație) și motivarea trimiterii**

A. *Cu privire la primul motiv*

- 83 Cour de cassation (Curtea de Casație) apreciază că, în cadrul primului aspect, motivul de nelegalitate a sancțiunilor disciplinare întemeiat pe caracterul forțat al arbitrajului nu este fondat, din moment ce cour d'appel (Curtea de Apel) a răspuns la acesta constatând că recurenta confirmase, după nașterea litigiului, competența tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv), iar competența acestei instanțe nu a fost contestată de niciuna dintre părți.
- 84 În ceea ce privește al doilea aspect, Cour de cassation (Curtea de Casație) consideră că cauza de inadmisibilitate nu poate fi admisă. În hotărârea atacată, decizia de respingere a cererii recurente formulată împotriva FIFA nu este întemeiată pe considerația că aceasta nu face dovada criticilor sale deduse din dreptul Uniunii, ci pe considerația că autoritatea de lucru judecat a hotărârii din 9 martie 2017 interzice cour d'appel (Curtea de Apel) să reexamineze problema compatibilității articolelor 18bis și 18ter din Regulamentul STJ cu acest drept.
- 85 Potrivit articolului 19 alineatul (1) TUE, Curtea de Justiție a Uniunii Europene asigură respectarea dreptului în interpretarea și aplicarea tratatelor; statele membre stabilesc căile de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii.
- 86 În conformitate cu articolul 47 din cartă, orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate are dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe judecătorești.
- 87 Directiva 2014/104/UE enunță:
- la articolul 1 alineatul (1), că această directivă prevede anumite norme necesare pentru a asigura că orice persoană care a suferit un prejudiciu cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență de către o întreprindere sau o asociație de întreprinderi își poate exercita în mod efectiv dreptul de a solicita respectivei întreprinderi sau asociații de întreprinderi o despăgubire integrală pentru prejudiciul respectiv; aceasta prevede norme care promovează concurența nenedaturată pe piața internă și care îndepărtează obstacolele în calea funcționării adecvate a acesteia prin asigurarea unei protecții echivalente pe întregul cuprins al Uniunii pentru orice persoană care a suferit un astfel de prejudiciu;
 - la articolul 2 punctul 1, că, în sensul directivei menționate, „încălcarea legislației în materie de concurență” înseamnă o încălcare a articolelor 101 sau 102 TFUE sau a legislației naționale în materie de concurență;
 - la articolul 4, că, în conformitate cu principiul eficacității, statele membre se asigură că toate normele și procedurile naționale referitoare la exercitarea cererilor de despăgubiri sunt concepute și aplicate astfel încât să nu facă practic imposibilă

sau deosebit de dificilă exercitarea dreptului la despăgubiri integrale conferit la nivelul Uniunii pentru un prejudiciu cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență și că, în conformitate cu principiul echivalenței, normele sau procedurile naționale referitoare la acțiunile în despăgubire întemeiate pe încălcări ale articolelor 101 sau 102 TFUE nu sunt mai puțin favorabile pentru părțile care pretind a fi prejudiciate decât cele care reglementează acțiunile similare în despăgubire care rezultă din încălcări ale legislației naționale.

- 88 În Hotărârea din 23 martie 1982, Nordsee (102/81, EU:C:1982:107), Curtea de Justiție amintește că este important ca dreptul comunitar să fie respectat pe deplin pe teritoriul tuturor statelor membre, părțile la un contract nefiind, așadar, libere să deroge de la acesta, și atrage atenția asupra faptului că, în cazul în care un arbitraj convențional ar ridica probleme de drept comunitar, instanțele de drept comun ar putea fi chemate să examineze aceste probleme, fie în cadrul asistenței pe care o acordă instanțelor de arbitraj, printre altele pentru a le asista în anumite acte de procedură sau pentru a interpreta dreptul aplicabil, fie în cadrul controlului hotărârii arbitrale, mai mult sau mai puțin extins, după caz, care le revine în cazul sesizării în apel, în opoziție, pentru exequatur sau prin orice altă cale de atac prevăzută de legislația națională aplicabilă.
- 89 În Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158), Curtea de Justiție arată că, pentru a garanta conservarea caracteristicilor specifice și a autonomiei ordinii juridice a Uniunii, tratatele au instituit un sistem jurisdicțional destinat să asigure coerența și unitatea în interpretarea dreptului Uniunii; că, în acest cadru, conform articolului 19 TUE, revine instanțelor naționale și Curții de Justiție obligația de a garanta deplina aplicare a dreptului Uniunii în toate statele membre, precum și protecția jurisdicțională a drepturilor conferite justițiabililor de dreptul menționat și că în special, cheia de boltă a sistemului jurisdicțional astfel conceput o constituie procedura trimiterii preliminare prevăzută la articolul 267 TFUE, care, prin instituirea unui dialog de la instanță la instanță tocmai între Curtea menționată și instanțele din statele membre, are drept scop asigurarea unității de interpretare a dreptului Uniunii, permițând astfel asigurarea coerenței acestuia, a efectului său deplin și a autonomiei sale, precum și, în ultimă instanță, a caracterului propriu al dreptului instituit de tratate.
- 90 În Hotărârea din 7 aprilie 2022, Avio Lucos (C-116/20, EU:C:2022:273), aceeași instanță decide, pe de o parte, că, pentru a garanta atât stabilitatea dreptului și a raporturilor juridice, cât și o bună administrare a justiției, este necesar ca hotărârile judecătorești rămase definitive după epuizarea căilor de atac disponibile sau după expirarea termenelor de exercitare a acestor căi de atac să nu mai poată fi contestate. Prin urmare, dreptul Uniunii nu impune unei instanțe naționale să înlăture aplicarea normelor interne de procedură care conferă autoritate de lucru judecat unei decizii judecătorești, chiar dacă aceasta ar permite îndreptarea unei situații naționale incompatibile cu acest drept. Pe de altă parte, modalitățile de punere în aplicare a principiului autorității de lucru judecat aparțin ordinii juridice a statelor membre în temeiul principiului autonomiei procedurale a acestora. Ele nu trebuie să fie însă mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații

similare de natură internă (principiul echivalenței) și nici să fie concepute astfel încât să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii (principiul efectivității).

- 91 După ce s-a constatat că, „în temeiul articolului 1713 alineatul 9 din Codul judiciar, «hotărârea arbitrală are, în relațiile dintre părți, aceleași efecte ca o hotărâre a unei instanțe judecătorești»” și că, „în temeiul articolelor 24 și 28 din Codul judiciar, orice hotărâre definitivă are, de la data pronunțării sale, autoritate de lucru judecat [...] și orice hotărâre dobândește autoritate de lucru judecat de îndată ce nu mai poate fi atacată cu contestație sau cu apel, în afara excepțiilor prevăzute de lege și fără a aduce atingere efectelor căilor extraordinare de atac”, în hotărârea atacată se statuează că „din aceste dispoziții legale rezultă că o hotărâre arbitrală are autoritate de lucru judecat de la data la care este pronunțată fără ca o procedură de exequatur să trebuiască să fie inițiată în prealabil, sub rezerva unei reformări în apel în fața altor arbitri sau a unei anulări de către instanța statală”.
- 92 În aceasta se menționează că hotărârea arbitrală din 9 martie 2017 este definitivă și a dobândit autoritate de lucru judecat, că ea soluționează problema în litigiu a compatibilității articolelor 18bis și 18ter din regulament cu dreptul Uniunii și că, în consecință, motivele întemeiate pe pretinsa nelegalitate a acestor articole în raport cu dispozițiile Tratatului FUE și ale Primului Protocol adițional la CEDO sunt inadmisibile având în vedere autoritatea de lucru judecat a hotărârii.
- 93 Prin intermediul acestui aspect al motivului, hotărârea atacată este criticată întrucât în aceasta nu s-a examinat dacă hotărârea tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) din 9 martie 2017, căreia i se recunoaște autoritatea de lucru judecat, respectă dispozițiile fundamentale ale dreptului Uniunii a căror încălcare este invocată de recurentă, care pretinde că din aceasta a rezultat un prejudiciu pentru ea, deși hotărârea respectivă nu a făcut obiectul unui control de conformitate cu acest drept care să permită adresarea unei întrebări preliminare Curții de Justiție a Uniunii Europene.
- 94 Examinarea motivului, în ceea ce privește acest aspect, presupune interpretarea articolului 19 alineatul (1) TUE și adresarea către Curtea de Justiție a Uniunii Europene, înainte de a se pronunța, a primei întrebări formulate în dispozitivul hotărârii.

B. Cu privire la al doilea motiv

- 95 Cour de cassation (Curtea de Casație) consideră că primul aspect al celui de al doilea motiv este neîntemeiat în fapt, întrucât cour d’appel (Curtea de Apel) a răspuns la acesta atunci când a constatat că împrejurarea că UEFA a militat în mod activ în favoarea interdicției în litigiu nu are incidență din perspectiva răspunderii civile, cu atât mai mult cu cât, ținând seama de clasamentul său din anul 2015, participarea recurentei la meciurile organizate de UEFA era pur ipotetică.

- 96 Ea consideră că examinarea celui de al doilea aspect al celui de al doilea motiv necesită verificări de fapt care depășesc competențele sale, astfel încât acest motiv este inadmisibil pentru un motiv specific procedurii de recurs.

C. Cu privire la al treilea motiv

- 97 Cour de cassation (Curtea de Casație) consideră că acesta este admisibil, întrucât nu o obligă să aprecieze în fapt valoarea motivelor invocate de recurentă pentru a răsturna proba întemeiată pe hotărârea arbitrală, iar motivul prin care se invocă încălcarea articolului 19 alineatul (1) TUE este de ordine publică și poate fi invocat pentru prima dată în fața Cour de cassation (Curtea de Casație). Încălcarea acestei dispoziții ar fi suficientă, dacă motivul ar fi întemeiat, să determine casarea.
- 98 Prin hotărârea atacată se respinge cererea recurenteii îndreptată împotriva URBSFA pentru motivul că *„o hotărâre este opozabilă terților în sensul că însăși existența acesteia, în cadrul ordinii juridice, se impune tuturor”*, că *„opozabilitatea hotărârii față de terți înseamnă că forța probantă a ceea ce s-a statuat cu privire la o chestiune în litigiu sau la un aspect în litigiu poate fi invocată împotriva terților și de către terți, sub rezerva probei contrare”*, că *„această normă este valabilă pentru hotărârea arbitrală”* și că recurenta nu răstoarnă forța probantă a hotărârii tribunal arbitral du sport (Curtea de Arbitraj Sportiv) din 9 martie 2017.
- 99 Prin intermediul acestui motiv, hotărârea atacată este criticată întrucât prin aceasta se impune recurenteii să răstoarne prezumția întemeiată pe hotărârea menționată potrivit căreia restricțiile care rezultă din articolele 18bis și 18ter din Regulamentul STJ sunt conforme cu dispozițiile fundamentale ale dreptului Uniunii a căror încălcare este invocată de recurentă, care susține că din aceasta a rezultat un prejudiciu pentru ea, deși hotărârea respectivă nu a făcut obiectul unui control de conformitate cu dreptul Uniunii care să permită adresarea unei întrebări preliminare Curții de Justiție.
- 100 Examinarea motivului, în ceea ce privește acest aspect, presupune interpretarea articolului 19 alineatul (1) TUE. Prin urmare, înainte de pronunțare, este necesar să se adreseze Curții de Justiție a Uniunii Europene a doua întrebare formulată în dispozitivul prezentei hotărâri.